Europos Parlamentas
2024-2029

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

2025/2145(DEC)

28.1.2026

NUOMONĖ

Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto

pateikta Biudžeto kontrolės komitetui

dėl 2024 finansinių metų Europos Sąjungos bendrojo biudžeto įvykdymo patvirtinimo, III skirsnis – Komisija
(2025/2145(DEC))

Nuomonės referentė: Raquel García Hermida-Van Der Walle

PA_NonLegDec

NUOMONĖ

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas ragina atsakingą Biudžeto kontrolės komitetą į savo pasiūlymą dėl rezoliucijos įtraukti toliau pateikiamą tekstą:

A. kadangi lyčių lygybė yra viena iš pamatinių Sąjungos vertybių, įtvirtinta Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje; kadangi pagal SESV 8 straipsnį Sąjunga yra įsipareigojusi propaguoti lygybę visose veiklos srityse, užtikrindama lyčių aspekto integravimą ir biudžeto sudarymą atsižvelgiant į lyčių aspektą visose politikos srityse; kadangi biudžetai nėra neutralūs lyčių atžvilgiu ir jie turi būti sudaromi bei jų įvykdymas turi būti patvirtinamas siekiant lyčių lygybės; kadangi Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje ne tik įtvirtinta lyčių lygybė, bet ir ginamas žmogaus orumas ir draudžiama visų formų diskriminacija, įskaitant diskriminaciją dėl seksualinės orientacijos ir lyties (tapatybės);

B. kadangi Parlamentas ne kartą ragino Komisiją skatinti ir įgyvendinti lyčių lygybės aspekto integravimą į visas Sąjungos politikos sritis, įskaitant biudžeto sudarymą atsižvelgiant į lyčių aspektą; kadangi biudžeto sudarymas atsižvelgiant į lyčių aspektą turi apimti tarpsektorinę perspektyvą;

C. kadangi ES itin padidino biudžeto asignavimus militarizavimui, be kita ko, ginklams, infrastruktūrai, saugumo tyrimams, kariniam mobilumui, sienų stebėjimui ir sienų kontrolės perdavimui išorės subjektams; kadangi dėl šių pokyčių kyla pavojus, kad ištekliai bus paimti iš lyčių lygybės, socialinės sanglaudos ir kovos su smurtu dėl lyties sričių;

D. kadangi 2025 m. ES lyčių lygybės indeksas siekia 63,4 balo, taigi jis yra 10,5 punkto didesnis nei 2010 m.; kadangi lyčių lygybei užtikrinti ES prireiks mažiausiai dar bent 50 metų; kadangi lyčių lygybei Sąjungoje neigiamą poveikį padarė stiprėjantys prieš lyčių lygybę nukreipti judėjimai, seksizmas ir tvirtos išankstinės nuostatos prieš moteris bei priešiška reakcija į lyčių lygybę, ypač kai kuriose valstybėse narėse lytinės ir reprodukcinės sveikatos bei teisių srityje; kadangi lyčių lygybei dar didesnį poveikį daro karai, tebesitęsiančios klimato, energetikos, socialinės krizės ir pragyvenimo išlaidų krizė, nuo kurių neproporcingai kenčia moterys;

E. kadangi viena iš trijų moterų patiria smurtą; kadangi visame pasaulyje kasdien nuo partnerio ar giminaičio rankos žūsta 140 moterų ir mergaičių; kadangi 2024 m. gegužės 7 d. buvo priimta ir 2024 m. birželio 14 d. įsigaliojo Direktyva dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje; kadangi, palyginti su 2019 m., ypač smarkiai išaugo netolerancija LGBTIQ+ asmenims, visų pirma translyčiams asmenims; kadangi, palyginti su 2019 m., padaugėjo smurto ir neapykantos nusikaltimų prieš LGBTIQ+ asmenis; labiausiai padaugėjo išpuolių prieš translytes moteris ir translyčius vyrus; kadangi „Daphne“ programa, kuria siekiama apsaugoti nuo smurto nukentėjusius asmenis, įskaitant moteris ir vaikus, yra labai svarbi ES priemonė kovojant su smurtu dėl lyties ir puoselėjant pagrindines teises, todėl jos tolesnis finansavimas ir parama turėtų būti užtikrinti pagal Sąjungos biudžeto ir politikos sistemą;

F. kadangi investicijos į lyčių lygybę didina ekonomikos augimą, atsparumą ir socialinę sanglaudą visoje ES; kadangi dinamiškai ir konkurencingai ekonomikai reikia lyčių

lygybės, verslumo ir inovacijų; kadangi vykdant ekonominę politiką taip pat reikia integruoti lyčių aspektą, užtikrinant, kad Europos ekonomika būtų naudinga visoms moterims; kadangi skiriant paramą moterims, kad jos galėtų pradėti ir valdyti savo verslą, prisidedama prie ekonomikos įvairinimo ir mažinamas atotrūkis tarp lyčių, susijęs su galimybėmis užsiimti verslu ir lyderyste;

1. pabrėžia, kad lyčių lygybės perspektyva turėtų būti integruota į visas politikos sritis ir jų požiūriu užtikrinta, visų pirma atsižvelgiant į daugialypį įvairių besitęsiančių krizių, pvz., klimato, energetikos ir socialinės krizės, karų ir pragyvenimo išlaidų krizės poveikį lytims, daugiausia dėmesio skiriant lytinei ir reprodukcinei sveikatai bei teisėms ir priešiškai reakcijai į lyčių lygybę ir moterų teises ES; todėl pakartoja savo raginimą visais susijusiais ir atitinkamais biudžeto proceso etapais atsižvelgti į lyčių aspektą; ragina Komisiją nuo pat programos rengimo pradžios geriau integruoti lyčių aspektą ir nustatyti horizontalią lyčių lygybės nuostatą dėl bendro lygybės tikslo;

2. pripažįsta Sąjungos įsipareigojimą integruoti lyčių aspektą ir tobulinti lyčių lygybei skirtų išlaidų stebėjimo metodiką; apgailestauja, kad taikant dabartinę Komisijos metodiką neatsižvelgiama į galimas neigiamas pasekmes ir dėl to 20 proc. atvejų poveikis lytims lieka neaiškus; primygtinai ragina Komisiją patobulinti savo vertinimo priemones, kad būtų užtikrinti aiškesni rezultatai ir stebimas galimas neigiamas poveikis; mano, kad stebėjimo metodika galėtų būti papildyta privalomais būtiniausiais kriterijais, pvz., poveikio lytims vertinimais, kurie turėtų būti susieti su stebėjimo sistemomis;

3. palankiai vertina tai, kad Komisija atnaujino geresnio reglamentavimo gaires ir priemonių rinkinį; apgailestauja dėl nepakankamos pažangos atliekant ES finansavimo programų lyčių aspekto poreikių ir poveikio analizę; ragina Komisiją rengiant ir įgyvendinant ES programas ir finansavimo priemones naudoti konkurencinius poveikio vertinimus, įskaitant lyčiai atžvalgias analizes, kad būtų užtikrinti veiksmingi ir teisingi politikos rezultatai; ir ragina Komisiją nuolat atlikti tokias analizes; ragina Komisiją pagal kitą DFP visapusiškai įgyvendinti lyčių aspekto integravimą siekiant įtraukti lyčių aspektą į visas politikos sritis ir biudžetus bei švelninimo priemones, taip pat, jeigu taikytina, biudžeto sudarymą atsižvelgiant į lyčių aspektą, kad būtų skatinamos moterų teisės ir lyčių lygybė;

4. pažymi, kad informacijos apie ES biudžeto poveikį lytims vis dar nepakanka; atkreipia dėmesį į trūkumus, susijusius su pagal lytį suskirstytų duomenų rinkimu rankiniu būdu, ataskaitų dėl jų teikimu ir vertinimu, taip pat įtraukiant sąveikinį požiūrį; ragina Komisiją pagerinti duomenų kokybę; atkreipia dėmesį į tai, kad svarbiausias dalykas, nustatytas taikant bandomąją metodiką, buvo tai, jog galimybės skirti konkrečius balus buvo ribotos, nes trūko reikiamų duomenų; ragina užtikrinti visų duomenų palyginamumą, kad jie būtų naudingi formuojant politiką; todėl pabrėžia duomenų rinkimo reikalavimų svarbą, kad būtų galima išsamiai rinkti pagal lytį suskirstytus duomenis visose atitinkamose ES politikos srityse ir primygtinai ragina Komisiją tai laikyti prioritetu; primygtinai ragina Komisiją tai laikyti prioritetu;

5. ragina Komisiją išanalizuoti, kokia ES biudžeto procentinė dalis turėtų būti skiriama lyčių lygybei remti; taip pat ragina visuose būsimuose teisės aktuose, įskaitant kitą DFP, nustatyti tikslus ir veiklos rodiklius.

6. ragina Komisiją skirti atitinkamą procentinę dalį viso ES biudžeto, Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos Lygybės ir teisių paprogramės ir „Daphne“ programos; apgailestauja, kad nėra konkrečių biudžeto eilučių, skirtų su lyčių lygybe susijusioms priemonėms finansuoti; pakartoja savo raginimą „Daphne“ programai numatyti specialią biudžeto eilutę, kad būtų padidintas lėšų paskirstymo skaidrumas ir atskaitomybė; ragina sukurti stabilią finansavimo sistemą, kad būtų užtikrintas „Daphne“ programos veiksmingumas ir tvarumas, siekiant remti moterų ir vaikų apsaugą nuo smurto; apgailestauja dėl programos „Kūrybiška Europa“ ir Piliečių, lygybės, teisių ir vertybių programos sujungimo pagal siūlomą DFP, nes tai sumažintų „Daphne“ programos matomumą; primygtinai ragina ES laikyti šią programą prioritetu;

7. palankiai vertina Direktyvą dėl kovos su smurtu prieš moteris ir smurtu artimoje aplinkoje; primygtinai ragina valstybes nares skubiai įgyvendinti šią direktyvą ir ragina valstybes nares padidinti prieglaudų, skirtų nuo smurto artimoje aplinkoje nukentėjusiems asmenims, skaičių, visų pirma, atsižvelgiant į Europos Tarybos konvencijoje dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo, kuri vadinama Stambulo konvencija, nustatytas kvotas (viena šeimos vieta 10 000 gyventojų); pabrėžia, kad moterų žudymas dėl lyties, apibrėžiamas kaip moterų ir mergaičių žudymas dėl lyties, yra viena iš ekstremaliausių smurto dėl lyties formų ir šiurkštus pagrindinių teisių pažeidimas; griežtai smerkia tai, kad nesama suderintos apibrėžties ir kad nuolat nenuosekliai renkami duomenys apie šį nusikaltimą ir apie jį pranešama; ragina Europos lygmeniu apibrėžti šį nusikaltimą;

8. pabrėžia, kad dėl didėjančios netolerancijos LGBTIQ+ asmenims būtina skirti pakankamai biudžeto lėšų kovos su LGBTIQ+ asmenų fobija priemonėms, pvz., be kita ko, konsultacijų ir pagalbos telefonu linijoms; pabrėžia, kad svarbu visapusiškai pripažinti translytes moteris moterimis, ir pažymi, kad jų įtrauktis yra labai svarbi siekiant užtikrinti bet kokios lyčių lygybės ir kovos su smurtu politikos veiksmingumą; ragina pripažinti translytes moteris ir užtikrinti joms vienodas galimybes naudotis apsaugos ir paramos paslaugomis; ragina valstybes nares užtikrinti visapusišką ir veiksmingą LGBTIQ+ asmenų apsaugą nuo diskriminacijos, priekabiavimo ir smurto, be kita ko, stiprinant nacionalines teisines sistemas, tobulinant pranešimo mechanizmus ir užtikrinant, kad neapykantos nusikaltimai būtų tinkamai tiriami ir už juos būtų vykdomas baudžiamasis persekiojimas; be to, ragina Tarybą tęsti darbą, susijusį su ES kovos su diskriminacija direktyva; primygtinai ragina Komisiją atidžiai stebėti, ar valstybės narės vadovaujasi ES vertybėmis, ir prireikus pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūras;

9. primena, kad Komisija savo politinėse gairėse įsipareigojo aktyviau bendradarbiauti su pilietinės visuomenės organizacijomis, kurios turi ekspertinių žinių ir atlieka svarbų vaidmenį ginant konkrečius visuomenės klausimus ir užtikrinant žmogaus teises; primena, jog labai svarbu, kad pilietinės visuomenės organizacijos, pasinaudodamos ES finansavimu, galėtų pradėti „atvirą, skaidrų ir nuolatinį dialogą“ su ES institucijomis, kaip įtvirtinta ES sutarties 11 straipsnyje, vykdydamos tokią veiklą kaip viešinimas, demonstracijos ar teisminiai veiksmai, ir kad jos ir toliau turėtų būti tinkami finansuojamos pagal atitinkamas finansavimo programas, ir kad joms turėtų būti skiriamas pakankamas specialus finansavimas;

10. pabrėžia, kad svarbu skatinti ekonomikos augimą visoje Sąjungoje, be kita ko,

įgyvendinant iniciatyvas, kuriomis skatinamas moterų dalyvavimas darbo rinkoje, verslumas ir lyderystė;

11. dar kartą išreiškia susirūpinimą dėl išpuolių prieš teisinės valstybės principą, demokratiją ir žmogaus teises sąsajos su priešiška reakcija į lyčių lygybę ir moterų teises; pabrėžia, kad nepriklausomos ir pakankamai išteklių turinčios moterų teisių organizacijos yra nepakeičiami subjektai skatinant lyčių lygybę, gerinant lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises ir saugant demokratiją bei žmogaus teises; pabrėžia, kad, atsižvelgiant į didėjančią prieš lyčių lygybę nukreiptų judėjimų, apibrėžiamų kaip judėjimų, siekiančių pakenkti pagrindine demokratijos vertybe laikomai lyčių lygybei, įtaką ir mažėjančią erdvę pilietinei visuomenei, šios organizacijos susiduria su vis didesniais finansiniais ir veiklos iššūkiais; primygtinai ragina Komisiją užtikrinti, kad ES lėšos nebūtų skiriamos jokiam subjektui, kuris padeda kurstyti priešiškas reakcijas į moterų teises, didina nelygybę arba imasi veiksmų prieš lyčių lygybę, be kita ko, lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises ir moterų teises į kūno neliečiamybę, savarankiškumą ir apsisprendimą; primygtinai ragina Komisiją atsižvelgti į kintančią pasaulinę finansavimo aplinką ir užtikrinti, kad ES finansavimo mechanizmai išliktų prieinami, lankstūs ir atitiktų konkrečius moterų teisių organizacijų, ypač veikiančių didelės rizikos sąlygomis, poreikius ir saugumo reikalavimus;

12. pakartoja, kad lytinė ir reprodukcinė sveikata bei teisės yra pagrindinės žmogaus teisės, o jų įgyvendinimas yra esminis žmogaus orumo aspektas ir būtina sąlyga siekiant lyčių lygybės; ragina dėti dideles pastangas Europos lygmeniu siekiant apsaugoti mūsų pagrindines vertybes, pvz., lygias teises į kūno autonomiją ir galimybę naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis bei teisėmis, įskaitant saugų ir teisėtą nėštumo nutraukimą; pabrėžia, kad reikia padidinti biudžeto asignavimus, kuriais remiama visuotinė pagarba lytinei ir reprodukcinei sveikatai bei teisėms ir galimybė naudotis jomis, įskaitant saugų ir teisėtą nėštumo nutraukimą; reiškia didelį susirūpinimą dėl to, kad dėl tebesitęsiančio Rusijos agresijos karo moterys ir mergaitės konfliktų zonose ir vykstant karams patiria seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties, pavyzdžiui moterys ir mergaitės Ukrainoje; smerkia šiuos veiksmus kaip sunkius tarptautinės humanitarinės ir žmogaus teisių teisės pažeidimus; pabrėžia, kad reikia skubiai teikti visapusiškas paramos paslaugas smurtą patyrusiems asmenims, pavyzdžiui, medicininę paramą, lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugas, psichologinę ir teisinę paramą ir socialinę bei ekonominę pagalbą.

PRIEDAS. GAUTOS INFORMACIJOS DEKLARACIJA

Nuomonės referentė, prisiimdama visą atsakomybę, pareiškia, kad į savo nuomonę neįtraukė jokios interesų grupių atstovų, kuriems taikomas Tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro[1], arba trečiųjų šalių valdžios institucijų, įskaitant jų diplomatines atstovybes ir ambasadas, atstovų, kurie turi būti išvardyti šiame priede pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį, informacijos.

[1] 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro (OL L 207, 2021 6 11, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).

INFORMACIJA APIE PRIĖMIMĄ NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

Priėmimo data	27.1.2026
Galutinio balsavimo rezultatai	+: 22 –: 8 0: 2

GALUTINIS VARDINIS BALSAVIMAS
NUOMONĘ TEIKIANČIAME KOMITETE

22	+
PPE	Ewa Kopacz, Verena Mertens, Mirosława Nykiel, Giusi Princi, Maria Walsh
Renew	Abir Al-Sahlani, Raquel García Hermida-Van Der Walle, Lucia Yar, Dainius Žalimas
S&D	Gabriela Firea, Heléne Fritzon, Lina Gálvez, Maria Noichl, Joanna Scheuring-Wielgus, Cecilia Strada, Marko Vešligaj
The Left	Hanna Gedin, Irene Montero, Carolina Morace
Verts/ALE	Mélissa Camara, Alexandra Geese, Benedetta Scuderi

8	-
ECR	Chiara Gemma, Beatrice Timgren
NI	Fernand Kartheiser
PfE	Mathilde Androuët, Mireia Borrás Pabón, Elisabeth Dieringer, Margarita de la Pisa Carrión, Anders Vistisen

2	0
NI	Judita Laššáková
PPE	Rosa Estaràs Ferragut

Sutartiniai ženklai:
+ : už
- : prieš
0 : susilaikė